

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9, sector 2, București, cod poștal: 020027

Telefoane: 021.310.23.56, 021.316.31.34

Fax: 021.316.31.31

021.310.23.57, 021.316.31.33

Cod fiscal: 10464660

E-mail: ces@ces.ro

www.ces.ro

Membru fondator al Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare (AICESIS)
Membru al Uniunii Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare Francofone (UCESIF)

„Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înființare, organizare și funcționare.” (Art. 141 din Constituția României revizuită)

AVIZ

referitor la propunerea legislativă privind serviciile profesionale efectuate de avocat în format electronic (b47/6.02.2023)

În temeiul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 11 lit. a) din Regulamentul de organizare și funcționare, Consiliul Economic și Social a fost sesizat cu privire la avizarea *propunerii legislative privind serviciile profesionale efectuate de avocat în format electronic (b47/6.02.2023)*.

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

În temeiul art. 5 lit. a) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în ședința din data de 21.02.2023, desfășurată online, conform prevederilor Hotărârii Plenului nr.86/17.05.2022, avizează **NEFAVORABIL** prezentul proiect de act normativ, cu următoarea **motivare**:

- în textul propunerii legislative se remarcă o totală necorelare a acestuia cu reglementările europene de directă aplicabilitate (Regulamentul UE nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE – *Regulamentul eIDAS*), dar și multiplele vicii de neconstituționalitate ale textului acestui proiect;
- terminologia folosită nu este corelată în cuprinsul actului și nici cu prevederile Regulamentului eIDAS 910/2014;

- conform Regulamentului eIDAS, există trei tipuri de semnături electronice (semnături electronice calificate, avansate sau simple), pe când alin. (2) și (3) ale art. 1 vorbesc despre semnături electronice extinse. Or, Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care face referire la semnătura electronică extinsă, este căzută în desuetudine, în condițiile aplicării directe pe teritoriul României, încă din anul 2014, a Regulamentului eIDAS;
- conform Regulamentului European, semnătura electronică calificată are valoare juridică de semnătură olografă, astfel că nu se poate limita tipul de acte semnate cu o astfel de semnătură sau furnizorul unui astfel de serviciu. Un avocat este liber să își aleagă oricare prestatori de servicii de încredere calificați înscriși pe lista de servicii sigure a Comisiei Europene, iar orice document semnat cu o astfel de semnătură este recunoscut ca având aceeași valoare juridică ca și documentul semnat olograf, oriunde în Uniunea Europeană. Or, limitarea inclusă la art. 3 alin. (3) ca procedură de emitere și revocare a semnăturilor calificate este cea stabilită de Uniunea Națională a Barourilor din România (UNBR) cu emitenții semnăturilor, se transpune într-o limitare a entităților de la care se pot achiziționa semnături electronice calificate la acelea agreate de UNBR. Or, acest fapt reprezintă o limitare a liberei circulații a serviciilor pe teritoriul UE, poate genera o denaturare a concurenței dar și o ingerință în activitatea avocațială:
- conform art. 13 alin. (4), avocații ar putea avea o identitate digitală ce poate fi „utilizată pentru a verifica identitatea clienților în mod electronic”. Or, potrivit legislației europene, scopul identității digitale este acela de a se identifica persoana care o deține și a putea accesa servicii publice și private online sau offline, peste tot în UE și nu a o folosi pentru identificarea unei terțe persoane. Astfel, este neclar scopul și modul de funcționare a unei astfel de identități digitale:
- impunerea obligației de a exercita profesia în format electronic doar în condițiile impuse de propunerea legislativă determină o limitare excesivă a exercitării profesiei și generează dificultăți în exercitarea acesteia.

Conform art. 13, dacă lipsește autorizarea UNBR pentru desfășurarea activității profesionale în format electronic, orice acte și servicii avocațiale trebuie efectuate cu prezența fizică, altfel reprezintă abatere disciplinară. Or, în actuala lume digitală, exercitarea de servicii avocațiale numai cu prezență fizică este imposibilă, cu atât mai mult cu cât există avocați care prestează activitatea exclusiv pentru o anumită

companie și doar pe sistemele informatice ale acesteia (i.e. pe e-mail). Mai mult, cu titlu de exemplu, serviciile de consultanță se prestează și prin livrarea, în format electronic, a unor opinii juridice. Transmiterea via e-mail a unei opinii juridice reprezintă un act semnat electronic, cu semnătură electronică simplă. Or, limitarea prestării serviciilor în format electronic doar pe o platformă (oricare ar fi ea) și doar cu aplicarea de semnătură electronică avansată, impune o restricție care nu este necesară, care îngreunează sau chiar face imposibilă activitatea avocațială;

- textul propunerii legislative prezintă o serie de vicii de constituționalitate ce țin de claritatea și predictibilitatea textului, care, în opinia Curții Constituționale, „determină apariția unor situații de incoerență și instabilitate, contrare principiului securității raporturilor juridice în componența sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii.”

- conform art. 1 alin. (3), se face trimitere la forța probantă și executorie a semnăturilor electronice extinse sau avansate prevăzute de lege. Or, Legea nr. 455/2001, care face vorbire despre valoarea probantă a *semnăturii electronice extinse* este căzută în desuetudine, în condițiile aplicabilității directe pe teritoriul României, încă din anul 2014, a Regulamentului eIDAS, care stabilește faptul că *semnătura electronică calificată* este cea care are valoare juridică echivalentă cu cea olografă, în timp ce, pentru alte tipuri de semnături (mai exact semnăturile electronice simple și avansate), statele membre pot stabili valoarea juridică și forța probantă. Prin urmare, în condițiile în care *semnăturile electronice extinse* nu mai există, iar pentru semnăturile electronice avansate legislația românească a stabilit, doar punctual pe anumite segmente, o valoare juridică, formularea art. 1 alin. (3) este total neclară. Se constată oportunitatea de a se semna documente în format electronic cu semnătura avansată, însă formularea textului nu aduce nici o valoare adăugată față de prevederile Codului de Procedură Civilă cu privire la actele semnate în format electronic;
- textul proiectului legislativ nu este coerent asupra modului de prestare a serviciilor în format electronic.

Conform art. 2 alin. (1) lit. b), coroborat cu art. 6 alin. (2), se impune realizarea actelor /serviciilor juridice în format electronic prin portalul E-UNBR, însă, conform art. 5, exercitarea serviciilor și realizarea actelor avocațiale se poate face fie prin intermediul platformei E-UNBR, fie prin alte sisteme electronice (este neclar care ar fi aceste sisteme audio/video). De altfel, obținerea certificatelor de atestare fiscală, a cazierului fiscal sau schimbarea

rolului fiscal nici nu s-ar putea face prin portalul E-UNBR, pentru a da doar un exemplu de imposibilitate practică a aplicării normelor vizate;

- se înțelege că UNBR ar urma să devină administrator de arhivă electronică, însă este neclar ce anume se arhivează acolo și la ce moment. Mai exact, obligația de arhivare intervine odată cu un eveniment declanșator conform legislației aplicabile arhivelor, or până la acel moment avocații au obligația de păstrare a documentelor electronice, pe o anumită perioadă. Este neclar dacă toate actele încheiate în format electronic de avocați ar trebui să fie arhivate electronic de UNBR, cum anume se are în vedere a se aplica prevederile art. 6 alin. (5) coroborat cu alin. (6) din proiectul de act normativ, când intervine dreptul avocatului de a avea arhiva proprie și care este temeiul constituțional pentru care se poate impune unui avocat obligația de a păstra/arhiva documentele rezultate în urma activității profesionale cu un anumit operator de arhivă, chiar înainte de a avea obligația legală de arhivare;
- art. 7 face trimitere la funcționalitatea serviciilor de certificare furnizate de „ADR, STS și SRI” care ar afecta activitatea electronică a avocaților, or nici una din aceste instituții nu ar trebui să fie în măsură să interfereze cu activitatea avocațială și este neclar în care cazuri Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) sau Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS) ar trebui să notifice UNBR că intenționează „modificarea funcționalităților serviciilor de certificare”, în condițiile în care ADR este autoritatea publică care verifică și supraveghează respectarea obligațiilor legale de către prestatorii de servicii de încredere, iar SRI, conform proiectului, poate furniza doar servicii de Securitate cibernetică.

Președinte,
Bogdan SIMION